

DRAMA

Goran Gluvić

Manipulacije

Igra

Osebe:

Majakovski, Jesenin, Polonskaja, Nikulin, Dovženko, Katajev, agenti, uradnik, gospodinja, povezovalac, neznanec, upravnik

Čas in prostor dogajanja:

od dvanajstega do štirinajstega aprila 1930 v Moskvi

Nad odrom visi velik zvočnik, v ozadju je kabina za prhanje, v ospredju soba v domu Hercena.

POVEZOVALEC (*glas prihaja iz zvočnika senzacionalistično in dramatično, kot da bi poročal z nogometne tekme ali bojišča*): Dvanajste-ga aprila tisočdevetstotridesetega sta se v domu Hercena, sedežu Zveze pisateljev, pogovarjala Vladimir Vladimirovič Majakovski in Aleksander Petrovič Dovženko. Tema: Dovženkov film Zemlja.

MAJAKOVSKI: Slišal sem, da imaš težave s svojim novim filmom?

DOVŽENKO: Si ga gledal?

MAJAKOVSKI: Da, pred štirimi dnevi v Klubu.

DOVŽENKO: In?

MAJAKOVSKI: Kaj naj ti rečem? Večkrat bi ga moral videti. Zadnje čase ne vem, kaj se dogaja... ne razumem ali nočem razumeti.

DOVŽENKO: Filma, kakršnega si videl, ne boš več videl. Krojači v montaži so opravili svoje delo.

MAJAKOVSKI: Že?

DOVŽENKO: Na žalost. Rappovci so dosegli svoje. Sovjetske umetnosti je konec. Prihajajo neprebavljivi surogati.

MAJAKOVSKI: Že vsega je zdavnaj konec. Preden se je začelo, je bilo vsega konec. Sanjali smo lep sen, zatorej, tovariši, zbudimo se ali pa utonimo v globlji spanec, iz katerega ni rešitve. (*V ozadju odlomki iz Dovženkovega filma »Zemlja«.*)

DOVŽENKO: Nenavadno. Kot da bi Jesenin spregovoril v tebi.

MAJAKOVSKI: Poslušaj, gledal sem tvoj film in sem srečen, ker sem ga videl.

POVEZOVALEC: Neki uradnik je pogovor prekinil in Majakovskega obvestil, da ga nekdo želi na telefon. (*Uradnik prišepne Majakovskemu.*)

MAJAKOVSKI: Se je predstavil?

URADNIK: Na žalost ne. (*Odide.*)

MAJAKOVSKI: Hvala. Oprosti za hip, Saša. (*Odide v kabino za prhanje.*) Majakovski. Želite?

AGENT (*glas prihaja iz cevi za prhanje*): Poslušaj, kuža.

MAJAKOVSKI: Kuža? Kdo ste, da si dovolite tako nesramno govoriti z mano?

AGENT: Zvedeli boste, saj se bova kmalu srečala.

MAJAKOVSKI: Zakaj me vseskoz nadlegujete! Vaša predrznost nima meja! Če ste mož, pridite k meni osebno!

AGENT: Ne polagajte slušalke. Tega vam ne bi svetoval.

MAJAKOVSKI: Kaj še hočete?

AGENT: Oblast ni ne igra ne hvalospjev, pač pa ukazi. Ne rabimo duše, ki jo puščaš kot plašč na obešalniku. Od sedaj bomo pristneje sodelovali.

MAJAKOVSKI: Pristneje? Kakšen izraz je to?

AGENT: Izraz nekega policaja, ki je hotel postati pesnik, ali izraz pesnika, ki je postal policaj.

MAJAKOVSKI: Kaj trobezljate!

AGENT: Okrog nas so sovražniki. Sploh se ne zanimate zanje. Pesmice pišete. Tega bo kmalu konec. Pričakujemo, da boste sodelovali. Naredili ste hudo napako, ko ste napisali igro »Prha«. Dajemo vam priložnost, da se odkupite.

MAJAKOVSKI: Nikoli! (*Izstopi iz kabine besen.*)

POVEZOVALEC: Majakovski se je vrnil k Dovženku, vendar ni več spregovoril besede. Pridružil se jima je Lev Nikulin.

NIKULIN: Kaj je, tovariša, čemu ta nesrečni molk? Saša, s tvojim filmom bo še vse v najlepšem redu. Ostal bo v zgodovini filma, če se bo kdaj pisala.

DOVŽENKO: Prodajaš optimizem? Ali cinizem?

NIKULIN: Tega drugega nikakor ne. Industrija je naša prihodnost, in film je plod industrije. Naša naloga je, da industrijo ukrotimo, jo zasadimo v človeka, iz katerega bo vzklila nova umetnost. Socialistična, recimo! Poglej Vladimira Vladimiroviča. Pred kratkim so mu iz Pariza dostavili mali renault, čudo avtomobilske industrije. (*Na odru se prikaže renault tistih let.*)

NIKULIN: Toda, vsakdo ne more prijeti za volan, razen če ni umetnik voznje. Umetnik voznje je pa le tisti, ki ljubi čudo mehanike. O tem, da je naš dragi Volodja pravšnji, ni dvomiti. On ljubi zvok motorja, kot ljubi verze. Serjoža Jesenin je ljubil melodijo brez, toda Volodja ljubi melodijo motorja, in to je edina razlika med velikima pesnikoma. Na žalost enega ni več med živimi. Volodja, zakaj molčiš? Si zadovoljen s svojim renaultom?

MAJAKOVSKI: Pozdravljena, prijatelja. (*Vstane in sede v renault, se odpelje.*)

NIKULIN: Kaj mu je? Vedno, kadar sem mu omenil stroje ali avtomobile, je govoril ure in ure, da sem se ga komaj znebil, sedaj pa...

DOVŽENKO: Zadnje čase mu moskovski zrak zelo škodi. (*Odide v svoj film Zemlja, nato oba izgineta. Nikulin odide. Na odru se prikažejo stopnice.*)

POVEZOVALEC: Majakovski se je odpeljal s svojim renaultom do zgradbe na Lubjanskem prehodu, kjer je stanoval. Ko je parkiral, je zaloputnil z vrati, da je odmevalo. Nikoli ni naredil česa podobnega. S težkimi koraki je hodil po stopnicah navzgor. (*Majakovski počne isto, kar povezovalec govori, nato se napoti po stopnicah navzgor.*)

GOSPODINJA (*gre po stopnicah navzdol*): Vladimir Vladimirovič?

MAJAKOVSKI: A, vi ste? Oprostite, ker vas nisem takoj opazil. Zelo sem utrujen. Vidim, da se odpravljate.

GOSPODINJA: Pospravila sem vaše stanovanje, kot ste mi vedno naročili, vendar... Ne hudujte se name.

MAJAKOVSKI: Ne razumem, kaj hočete povedati.

GOSPODINJA: Že nekaj časa vam pospravljam in nikoli nisem premaknila vaših stvari v sobi, kjer pišete.

MAJAKOVSKI: Povejte že, no, utrujen sem.

GOSPODINJA: Zdi se mi, da nekateri predmeti niso tam, kjer jih ponavadi puščate.

MAJAKOVSKI: O čem govorite? Saj vendar ne pričakujete, da bodo vseskozi na istem mestu. Nisem avtomat. Kakšen dan! Mar srečujem neznane ljudi?

GOSPODINJA: Ne hudujte se. Hotela sem le, da me ne krivite za nered v vašem stanovanju. Sedaj pa vidim, da ste zelo napeti, zato re, ni nič čudnega, da ste svoje spise zmetali po tleh. Veste, Vladimir Vladimirovič, jaz sem zelo vestna gospodinja. In boli me, če puščam nered za sabo, pa čeprav mi tako ukažejo, kot ste mi vi za vašo delovno sobo. Včeraj, ko ste mi telefonirali, niste omenjali razmetanih zvezkov in knjig. Ne bi želela, da se sliši o meni... (*Jok.*)

MAJAKOVSKI: No, povejte, kaj.

GOSPODINJA: Da se sliši o meni, kot da nisem hotela pospraviti.

MAJAKOVSKI: Nihče ne bo slišal. Pomirite se. Dajte, da vas objamem. (*Jo objame.*) Se bolje počutite?

GOSPODINJA: Da.

MAJAKOVSKI: Pridite spet prihodnji teden. Prav?

GOSPODINJA: Če bo bog dal, bom. Na svidenje. (*Odide. Na odru se prikaže soba.*)

POVEZOVALEC: Majakovski je potem stopil v svojo delovno sobo in se prepričal, da je razmetana.

MAJAKOVSKI (*vstopi v sobo in nekaj časa gleda*): Ne, ne, z mano se ne bodo več igrali. Rappovci so postali navadna drhal in njihovo pes-

ništvo pokvarjen golaž. (*Sede za mizo in piše; za njim se prikaže Jesenin.*)

POVEZOVALEC: Sedel je za mizo in zapisal: Vsem!! Nato je za sabo zaslišal korake. Ozrl se je.

MAJAKOVSKI: Jesenin? Ti? Kako?

JESENIN: Kaj je, bratec, zgubljaš tla pod nogami? Vidim, da pišeš pesem. Vem, da jo pišeš, Volodja. Vem tudi, kakšno pesem bi napisal, če se jaz ne bi prikazal. Nikoli ne boš napisal pesmi o svojih preganjalcih. Z mojim prihodom se je vse spremenilo.

MAJAKOVSKI: Zdi se mi, da si se pred leti obesil.

JESENIN (*smeh*): Sem – in kaj potem? Bil sem mrtev in sedaj sem živ toliko časa, dokler te ne rešim. Ne bom dovolil, da se zatreš pred idejo, o kateri si prepeval. Tajna policija te bo odstranila. V napoto si ji. Dokler te je oblast rabila, si obstajal. Ko si pričel dvomiti, so se odločili, da ne bodo sprejemali tvojih uslug. Potrebujejo molčečega heroja.

MAJAKOVSKI: O čem govoriš?

JESENIN: Slišal sem, da si mi hotel pomagati dan pred mojim samomorom. Edini si bil, ki je spoznal, da se ni šaliti s človekovim obupom. Prijatelj, hvala ti. Še več: pomagal ti bom.

MAJAKOVSKI: Nor si. Zgini, da te ne vržem iz stanovanja.

JESENIN: Nikamor ne grem, dokler ne opraviš svoje naloge.

MAJAKOVSKI: Ti sploh nisi Jesenin! Če te zgrabim... Kaj se dogaja?

JESENIN: Za tvojim hrbtom sem.

MAJAKOVSKI: No, lepo se zabavaš, tovariš duh!

JESENIN: Mrtvih ne moreš ujeti. Torej, začniva. Rad bi takoj razčistil zadevo. Prvič – naredil boš samomor. Drugič – pred tem boš napisal poslovilno pismo, ki ti ga bom narekoval.

MAJAKOVSKI: Jaz, Majakovski, da bi naredil samomor, poet, ki navdušuje množice in...

JESENIN: No, no, oba veva, kdo si. Nežni kuža, kot si se rad podpisoval v pismih Ljilji Brik, ženi tvojega najboljšega prijatelja Osipa Brika. Piši! Naslov, ki si ga zapisal, je dober. Torej – Vsem! Sedaj pa naprej. »Ne krivite nikogar za mojo smrt in, prosim vas, ne spletkarite. Pokojnik tega ne bi maral. Mama, sestra in tovariši, oprostite – to ni način (ne priporočam ga drugim), vendar drugačnega izhoda nisem našel. Ljilja, ljubi me. Tovarišica oblast – moja družina so: Ljilja Brik, mama, sestra in Veronika Vitoldovna Polonskaja. Če jim zagotoviš normalno življenje – hvala ti. Nedokončane verze dajte Brikovim, oni bodo poskrbeli zanje.« (*Narekuje tudi interpunkcije.*) Tako, Volodja, to bo vse. No, tu vidim neko novo pesem. Zanimivo. Prepiši jo.

MAJAKOVSKI: Jesenin, ne vem, zakaj to počnem.

JESENIN: Kmalu boš zvedel. Živi niso zmožni tega spoznanja. Odlič-

no. Zadovoljen sem s tabo. Dragi Volodja, jaz sem opravil svojo nalogo. Živeti in umreti ni nikakršna novost. Morda se strinjam s tem, kar si napisal v pesmi o meni; da ni težko umreti, da je teže zgraditi življenje. Kakor kdaj. Ti, če vzamem tvoj primer, ki si gradil svoje življenje brez omahovanja, spoznaš, da je gradnja nepri-
merno lažja od uničenja. (*Zgine.*)

MAJAKOVSKI: K vragu! Nihče me ne bo zvlekel v nasilno smrt. Niti ti ne, Serjoža. Kje si? Kam si zginil? (*Premor.*) Izgnati ga moram iz svojih misli! Izgnati! (*Telefon pozvoni; dvigne slušalko.*) Majakovski.

AGENT (*glas iz slušalke*): Poslušaj, Majakovski. Jutri zvečer pridemo. Prepričani smo, da je bil pogovor z Jeseninom koristen in plodovit. Dovolimo ti, da jutrišnji dan, zadnji dan v svojem življenju, izkoristiš za osebne zadeve. Stori po navodilih! (*Klik telefona in značilni zvok prekinjene zveze.*)

MAJAKOVSKI: Poslušajte, vi! Majakovski ne bo nikoli naredil samomora! (*Zatemnitev. Potem polsvetloba. Majakovski spi za mizo.*)

POVEZOVALEC: Trinajstega aprila tisočdevetstotridesetega zjutraj je spet pozvonil telefon v stanovanju Majakovskega na Lubjanskem prehodu. (*Telefon zvoni.*)

MAJAKOVSKI: K vragu! (*Dvigne slušalko.*)

KATAJEV (*glas iz slušalke*): Vladimir Vladimirovič?

MAJAKOVSKI: A ti si, Katajev? Kaj bo dobrega?

KATAJEV: Poslušaj, danes zvečer prirejam majhno zabavo. Vabim te, da se nam pridružiš. Z Noro seveda.

MAJAKOVSKI: Odlično. Prideva. Vidimo se na zabavi.

KATAJEV: Pozdravljen.

MAJAKOVSKI (*položi slušalko*): Dobra zamisel. (*Pogleda na uro, stopi iz stanovanja, steče po stopnicah, sede v renault in se odpelje.*)

POVEZOVALEC: S tem, ko je izgovoril: dobra zamisel, je Majakovski začel kovati načrt, ki je vseboval idejo, da nikoli in nikjer ne bo sam. Vedno ga bodo obkrožali ljudje. Vendar je že istega jutra nemočno iskal družbo. Kogarkoli je hotel obiskati, ga ni bilo doma. Obupano se je vozil po moskovskih ulicah. (*Prikaže se pročelje Umetniškega gledališča, pred katerim stoji Veronika Polonskaja.*)

PRIPOVEDOVALEC: Pozno popoldne je pripeljal pred zgradbo Umetniškega gledališča, kjer ga je čakala Veronika Nora Polonskaja.

POLONSKAJA (*vstopi v avto*): Kaj si počel ves dan? Si se zabaval? (*Peljeta se.*)

MAJAKOVSKI: Vozil sem se po ulicah.

POLONSKAJA: Bled si.

MAJAKOVSKI: Prehlajen sem. Po obisku pri Katajevu greva k meni na Lubjanski prehod. Prosil bi te, da ostaneš nekaj dni pri meni: da nikamor ne hodiš brez mene.

POLONSKAJA: Ne morem.

MAJAKOVSKI: Prosim!

POLONSKAJA: Si nor? Dopoldan imam vajo. Ne bi rada zapravila priložnosti. Glavne vloge ne dobiš vsak dan.

MAJAKOVSKI: K vragu naj gredo glavne vloge!

POLONSKAJA: Kaj ti je? Zakaj se razburjaš?

MAJAKOVSKI: Ves dan poslušam – ne! Vsi mi odgovarjajo – ne! Samo: ne! Povsod: ne! (*Zatemnitev. Potem je osvetljen le veliki zvočnik.*)

POVEZOVALEC: Veronika Polonskaja in Vladimir Majakovski sta se odpeljala na zabavo, ki jo je priredil Katajev. Družba se je precej dolgočasila. Vrnila sta se pozno zvečer. (*Spet se prikaže soba Majakovskega.*)

POLONSKAJA: Volodja, dragi, povej, kaj se dogaja s tabo? Ves večer si me nejevoljno obmetaval s papirčki?

MAJAKOVSKI: Utrujen sem. Utrujen in prehlajen. Samo to.

POLONSKAJA: Tudi jaz sem. Zdi se mi, da bom zaspala, še preden se zvrnem v posteljo. Jutri me čaka naporna vaja.

MAJAKOVSKI: Torej vztrajaš?

POLONSKAJA: Razumi me.

MAJAKOVSKI: Pojdi spat. Jutri se bova pogovorila.

POVEZOVALEC: Polonskaja in Majakovski sta šla spat. (*Polonskaja in Majakovski ležita in spita v poltemi. Vstopijo trije agenti.*)

POVEZOVALEC: Ko sta trdno spala, so štirinajstega aprila ob dveh zjutraj agenti tajne policije predramili Majakovskega.

MAJAKOVSKI: Kaj si dovolite? Kdo ste?

AGENT: Sinoči smo te čakali. Nisi se držal dogovora.

MAJAKOVSKI: Še vedno ste prepričani, da bom sodeloval.

AGENT: Ne, ne, sedaj je prepozno. Odklonil si. Nam niso potrebni dvomljivci. Ko Polonskaja odide, se bo zgodilo, kar se bo moralo zgoditi. Ne poskušaj je prepričati, da ostane. Kje je revolver, ki si ga dobil, ko si snemal film Ni rojen za denar? (*Agenti izginijo.*)

MAJAKOVSKI: V predalu. Kje ste? Kam ste odšli? Najbrž sem vse skupaj sanjal.

POLONSKAJA: Volodja, si me klical?

MAJAKOVSKI: Ne. Mora me tlačiti. Zaspi. (*Zatemnitev, nato jutranja svetloba. Polonskaja vstane in se oblači.*)

POVEZOVALEC: Zjutraj ob deseti uri in deset minut je Majakovski še spal, medtem pa se je Polonskaja že pripravila za odhod.

POLONSKAJA (*predrami Majakovskega*): Volodja, grem. Zbudila sem te, da ti rečem na svidenje.

MAJAKOVSKI: Ne hodi, Nora! Ne zapuščaj stanovanja.

POLONSKAJA: Kaj ne razumeš, da takšne priložnosti zlepa ne bom dobila. Če zamudim vajo...

MAJAKOVSKI: Počakaj, grem s tabo. (*Vstane in se oblači.*)

- POLONSKAJA: Ne bodi nor. Mudi se mi. Zvečer pridi pome. Pozdrav. *(Odide po stopnicah; Jesenin se prikaže izza vrat.)*
- POVEZOVALEC: Polonskaja je izstopila iz stanovanja ob desetih in trinajst minut. Čeprav je opazila osebo, ki je stala ob vratih, in se ji je zdelo, da je Jesenin, se ni ozirala, pač pa je stekla po stopnicah navzdol. Majakovski je sedel na postelji.
- MAJAKOVSKI: Naj se potem zgodi, kar se mora zgoditi. Pridite, čakam vas. Vendar se ne bom ubil. In kako boste dokazali? *(Panično.)* Pismo! Poslovilno pismo moram uničiti! *(Zatemnitev. Osvetljen je le veliki zvočnik.)*
- POVEZOVALEC: Ob desetih in petnajst je Polonskaja zaslišala strel, ki je prišel iz stanovanja Majakovskega. *(Strel iz revolverja. Osvetlitev. Polonskaja stoji na stopnicah. Steče navzgor in pade. Mimo nje stečejo agenti, za njimi Jesenin.)*
- POLONSKAJA: Jesenin? *(Spet steče in se opoteka.)*
- POVEZOVALEC: Polonskaja se je vrnila v stanovanje, kjer je zagledala mrtvega Majakovskega. *(Polonskaja stopi v stanovanje, zagleda mrtvega Majakovskega in histerično kriči.)* Ob njem je ležal revolver, ki ga je pred dvanajstimi leti uporabljal kot rekvizit v filmu Ni rojen za denar. *(Zatemnitev. Osvetlitev. Majakovski sedi v kabini za prhanje.)*
- POVEZOVALEC: Vendar začnimo znova. Poskušajmo osvetliti nekatere dogodke, ki so se predčasno ali istočasno zgodili. Nikomur niso dostopni. Najprej telefonski klic neznanca. Povod mu je bila praizvedba igre »Prha«.
- NEZNANEC *(glas iz cevi za prhanje)*: Poslušaj, Majakovski, jaz sem delavec in komunist. Gledal sem tvojo igro. Pravo sranje! Nerazumljivo navadnemu človeku. Izredno razočaran sem, tovariš Majakovski. Zakaj nisi napisal, da se birokratu upirajo delavci ali člani partije? Kdo te je plačal, da tega nisi storil? Imperialisti, ki si jih srečeval na svojih potovanjih po svetu? Zakaj nisi delavcev ali komunistov prikazal, kako prhajo birokrata, kot se dogaja v resnici, a? Užalil si nas, zato takšnih žalitev ne bomo prenašali!
- MAJAKOVSKI: Nihče mi ne bo ukazoval, kako naj pišem, neznanec!
- NEZNANEC: Pa še kako ti bomo! Mi izdelujemo papir in tiskamo tvoje umotvore. Nihče nas ne bo žalil. To je opozorilo. *(Klik telefona. Prikaže se soba v Umetniškem gledališču, kjer so upravnik in trije agenti.)*
- POVEZOVALEC: Pogovor med upravnikom Umetniškega gledališča in agentom tajne policije.
- UPRAVNIK: Želite, tovariš?
- AGENT: Zanima me Veronika Vitoldovna.
- UPRAVNIK: Polonskaja?
- AGENT: Da, ona.
- UPRAVNIK: Kot igralka ali človek?

AGENT: Predvsem kot igralka.

UPRAVNIK: Nadarjena je, vendar ji manjka igralskih izkušenj, ki jih bo s trdim in poštenim delom kmalu zbrala.

AGENT: Ali menite, da bi lahko prevzela glavno vlogo v vaši naslednji predstavi?

UPRAVNIK: Ne. Pravzaprav težko. Prej bi ji škodilo kot koristilo. Vedno smo pazili, da se naši igralci pravilno razvijajo.

AGENT: Rekli ste: težko. Odpravite to težavo in ji dajte glavno vlogo.

UPRAVNIK: Tega...

AGENT: To je ukaz! Jutri se bo oglasil naš kurir. Poskrbite, da mu boste izročili urnik gledaliških vaj. Na svidenje, tovariš upravnik. *(Odidejo. Soba izgine.)*

POVEZOVALEC: Ko je gospodinja stopila iz zgradbe na Lubjanskem prehodu, so jo pričakali isti agenti, ki so bili pri upravniku. *(Pred zgradbo stoji velik črn avtomobil. Agenti stopijo h gospodinji.)*

AGENT: Tovarišica, stopite v avtomobil, radi bi se pogovorili z vami.

GOSPODINJA: Kaj hočete od mene?

AGENT: Nič se vam ne bo zgodilo. Pridite.

GOSPODINJA: Strah me je. *(Vstopijo v avtomobil in se odpeljejo.)*

AGENT: Vi ste gospodinja pri Vladimiru Vladimiroviču?

GOSPODINJA: Da, enkrat na teden mu pospravim.

AGENT: Ali bi bili gospodinja našemu velikemu Stalinu?

GOSPODINJA: Oh, tovariš, vi se prav gotovo šalite z mano?

AGENT: Se vam zdimo kot ljudje, ki se šaliijo?

GOSPODINJA: Ne.

AGENT: Torej?

GOSPODINJA: Veliki Stalin najbrž ne bi bil zadovoljen z mano.

AGENT: To je vaš osebni problem.

GOSPODINJA: Sicer mi pa veliko čast izkazuje.

AGENT: Da ali ne?

GOSPODINJA: Da.

AGENT: Odpeljali vas bomo k njemu. Takoj.

GOSPODINJA: Takoj? Ampak...

AGENT: Kaj?

GOSPODINJA: Morala bi Vladimiru Vladimiroviču sporočiti, naj si poišče drugo gospodinjjo.

AGENT: Obvestili ga bomo. *(Avtomobil izgine z odra.)*

POVEZOVALEC: Tako se je za gospodinjjo zabrisala vsaka sled. Morda se komu zdi, da je epizoda nepomembna, vendar ne moremo prek dejstva, da je edina videla razmetano stanovanje. Morda pa je videla še kaj, česar si ni upala povedati Majakovskemu? Morda je videla Jesenina? Če ga je, je zavestno zamolčala, kajti kdo bi klical noro gospodinjjo, da bi mu pospravljala, gospodinjjo, ki se ji prikazujejo duhovi. Naslednja zadeva. *(Majakovski se vozi s svojim renaultom.)* Trinajstega aprila, ko se je vozil po moskovskih ulicah, je Majakov

ski začutil dih za vratom. (*Na zadnjem sedežu se prikaže Jesenin.*) Obrnil se je.

MAJAKOVSKI: Jesenin? Kaj počneš zadaj?

JESENIN: Res nenavadno vprašanje. Danes je tvoj zadnji dan. Vidim, da si osamljen, pa sem ti prišel delat družbo.

MAJAKOVSKI: Ni mi potrebna nobena družba. Hočem biti sam.

JESENIN: Če želiš, bom spremenil razlog. Prišel sem, ker se še nikoli nisem peljal s tabo, pa bi rad videl, kako voziš.

MAJAKOVSKI: Ne trobezljaj.

JESENIN: No, dobro, vprašaj, kar te muči. Povedal ti bom. Zato sem tu.

MAJAKOVSKI: Ne razumem te.

JESENIN: Vem, da želiš zvedeti, kako je tam.

MAJAKOVSKI: Kje »tam«?

JESENIN: Na drugem svetu.

MAJAKOVSKI (*se prične krohotati*): Nehaj, Serjoža, misliš, da verjamem v drugi svet. No, če želiš povedati, povej.

JESENIN: Lepo je. (*Premor.*)

MAJAKOVSKI: Samo lepo. Nič konkretnega?

JESENIN: Nič.

MAJAKOVSKI: Ne verjamem, da si Jesenin, vendar... (*Premor.*)

JESENIN: Moram priznati, da dobro obvladaš stroj. Varnega se počutim, ko ti voziš.

MAJAKOVSKI: Ne seri. Povej, kako je tam.

JESENIN: Pa se le nisi mogel premagati. Praznina je, dragi moj Volo-dja.

MAJAKOVSKI: Lažeš!

JESENIN: Vendar ne taka, kot jo ti zadnje dni čutiš. Kot sem jo jaz takrat. Praznino, ki te obremenjuje. Prav nasprotno. Začutiš nenavadno olajšanje in potem lepoto.

MAJAKOVSKI: Ne, ne in ne! Vem, zakaj sediš za mano! Prepričuješ me. Zgini! Ne bom šel po tvojih stopinjah!

JESENIN: Revoluciji se lahko izogneš, smrti se ne moreš nikoli.

MAJAKOVSKI: Zgini.

JESENIN: Odhajam. Polonskaja te že čaka. (*Renault Majakovskega zgine. Prikaže se Katajevo stanovanje, kjer je zabava. V ozadju odlomki iz Dovženkovskega filma »Zemlja«.*)

POVEZOVALEC: Majakovski in Polonskaja sta se, kot je že znano, odpeljala na zabavo h Katajevu. Na zabavi sta bila tudi Nikulin in Dovženko. Pogovarjala sta se. O kom? O Majakovskem.

NIKULIN: Si slišal?

DOVŽENKO: Kaj?

NIKULIN: O Majakovskem. Sedaj je on na vrsti. Če njega odstranijo, bo soc-realizmu pot utrta.

MAJAKOVSKI: Slišim, da me omenjata.

NIKULIN: Pogovarjala sva se o napadih na tvoje delo. Bojim se zate.

MAJAKOVSKI: Ne razumem te.

NIKULIN: Razumeš, pa še kako. Vsi se pretvarjamo, kot da ničesar ne razumemo. Z nami pa se igrajo kot s kockami. Prijatelja, najbolje bo, da se poslovim. Že tako sem preveč rekel. Stene imajo ušesa. Upam le, da ne pri Katajevu. Na svidenje – upam.

DOVŽENKO: O čem govori Nikulin?

MAJAKOVSKI: Ne vem.

KATAJEV: Se zabavata, fanta?

MAJAKOVSKI: Komu je do zabave, Katajev?

KATAJEV: Da, komu? Hotel sem narediti zabavo za vas, ki vam zadnje čase pošiljajo strupene puščice, vendar vidim, da je strup močnejši od vaše krvi.

DOVŽENKO: Ničesar ne razumem. Ali mi bo kdo povedal, kaj se dogaja?

KATAJEV: Ti razmišljaš s kamero, ne z besedo. Vendar ko bodo spoznali, kakšno moč ima filmski trak, potem... (*Premor.*)

DOVŽENKO: Kaj potem? Kdo bo spoznal.

KATAJEV: Manj ko veš, bolje je zate.

MAJAKOVSKI: Ni res! Veliko več bi morali vedeti!

KATAJEV: Vem, da je to nemogoče, zato sem prepričan, da je bolje ničesar ne vedeti. (*Majakovski se napravlja.*)

KATAJEV: Odhajaš?

MAJAKOVSKI: Da, prehlad me daje. Ne počutim se dobro. Dovženko, oglasi se. Nekaj moramo storiti za obrambo umetnosti.

KATAJEV: Žal mi je, ker zabava ni uspela.

MAJAKOVSKI: Ne bodi žalosten, na svidenje, stari. Nora, greva.

KATAJEV: Kaj praviš na vse to?

DOVŽENKO: Sovjetske umetnosti je konec. In ta konec je treba dokumentirati na filmskem traku. (*Vsi prisotni odidejo v Dovženkov film »Zemlja«. Poltema v stanovanju Majakovskega, kjer Nora in Majakovski ležita.*)

POVEZOVALEC: Potem ko so ga obiskali agenti, je Majakovski zaspal. Okrog pol petih zjutraj se je zbudil in si prižgal cigareto. (*Majakovski si prižge cigareto. Prikaže se Jesenin.*)

JESENIN: Dobro jutro, Volodja. Danes je tvoje zadnje jutro v realnem svetu. Umrli boš ob desetih in petnajst.

MAJAKOVSKI: Serjoža, zakaj si tako vsiljiv? Me ne bi nehal obiskovati?

JESENIN: Hotel sem ti reči, da se nimaš česa bati.

MAJAKOVSKI: Opogumljaš me, vendar zastonj. Ne bom si vzel življenja.

JESENIN: To sedaj ni pomembno. Bolj pomembno je, da te bodo častili kot velikega sovjetskega, manj ruskega pesnika. Kot velikega socialističnega pesnika. Čestitam.

MAJAKOVSKI: Ali je na drugem svetu cinizem dovoljen?

JESENIN: Torej si premišljeval o drugem svetu?

MAJAKOVSKI: Spal bom. Ti pa sedi tu in me glej, če želiš. (*Ugasne cigareto in zaspi; Jesenin nekaj časa stoji, nato gre iz stanovanja in sede pri vratih. Zatemnitev. Polonskaja odpre vrata in odide. Majakovski išče pismo. Prikažejo se agenti in stopijo v sobo.*)

POVEZOVALEC: Ko je Polonskaja odšla, je Jesenin stal pri vratih. Medtem je Majakovski skočil iz postelje in neutrudno iskal pismo, ki mu ga je Jesenin narekoval.

MAJAKOVSKI: Pismo. Poslovilno pismo moram uničiti. Kje je?

AGENT: Poslovilno pismo je na varnem. Sedaj pa na delo. Najbolje bo, da opravite, kot vam je Jesenin svetoval. Izvolite revolver.

MAJAKOVSKI (*vzame revolver*): Vi ste še vedno prepričani, da se bom ubil.

AGENT: Dajte, dajte, opravite. Ne bomo zgubljali časa.

MAJAKOVSKI: Pobil vas bom kot zveri! (*Večkrat ustrelji, vendar je revolver brez nabojev.*)

AGENT: Bili smo pripravljeni na to. V redu, vidim, da nočete sodelovati. Primita ga, tovariša. Sam bom opravil. (*Ustrelji Majakovskega in vrže revolver.*) Opravljeno. Gremo. (*Odidejo in stečejo po stopnicah.*)

POVEZOVALEC: Tako se končajo manipulacije. Preden se je Polonskaja vrnila v stanovanje, je Jesenin stopil k Majakovskemu.

JESENIN: Sedaj sva spet skupaj, Volodja. (*Steče za agenti. Zatemnitev. Osvetljen je le veliki zvočnik.*)

POVEZOVALEC (*sedaj v svečanem in prizadetem tonu*): Štirinajstega aprila tisočdevetstotridesetega ob desetih in petnajst minut se je ustrelil Vladimir Vladimirovič Majakovski v svoji sobi na Lubjanskem prehodu, in sicer z revolverjem, ki ga je pred dvanajstimi leti uporabljal v filmu Ni rojen za denar. Bil je star sedemintrideset let. Na mizi so našli njegovo poslovilno pismo, ki ga je napisal pred dvema dnevoma. Uradna verzija ne vsebuje nobenih podatkov več. Začnimo znova. (*Osvetli se kabina za prhanje. V njej sedi Majakovski – oblika njegovega kipa.*)